

Uppsats/Examensarbete: 15 hp
Kurs: LÖXA2G
Nivå: Grundnivå/Avancerad nivå
Termin/år: VT/HT/2020
Handledare: Anette Hellman
Examinator: Nils Hammarén

Nyckelord: Avvikelse, normer, delaktighet, makt, självbild, bedömning

Abstract

Sociala normer och avvikelse är begrepp som vi anser är centrala i förskolans bedömningar kring hur barn förväntas vara. De barn som inte följer de normativa ramar som råder hamnar utanför normen, och riskerar således att hamna i den avvikande kategorin. Genom pedagogers tolkningar och egna erfarenheter tolkar vi barnen och placerar dem i fack, istället för att ändra på vårt förhållningssätt. Resultatet kan bli att barnen som hamnat i den avvikande kategorin tar åt sig, och agerar utifrån de avvikande normerna vi har givit dem. Hur påverkas dessa barn av samhällets normer? Och vad händer med deras självbild?

“Utgår man ifrån en brist hos individen kommer detta leda till att en fokusering på att fördjupa kunskapen om problemet för att åtgärderna ska bli verkamma. Det leder ofta till att barnen kategoriseras för att få en grund att stå på när man sedan ska anpassa individen i den givna miljön” (Lutz, 2006, s.70).

Kristian Lutz (2006) skriver om vikten av miljön, och hur den ger barnen chans till delaktighet. Ändrar vi inte miljön först, utan ser barnets behov som individens ”problem” så leder det till att barnet kategoriseras (Lutz, 2006).

Vi har valt att göra med en översiktsstudie, där metoden består av vetenskapliga artiklar, avhandlingar samt kurslitteratur som vi läst under utbildningens gång. Syftet med studien har varit att belysa forskningen kring barn och normer. Genom att studera vetenskapliga artiklar, litteratur samt avhandlingar, så har vi fått svar på en del av våra tankar och funderingar. Under arbetets gång har vi förstått, genom att läsa diverse andra avhandlingar, att det finns en stor brist i forskningen kring barn och avvikelse. Trots detta har vi varit noga med vilka artiklar och avhandlingar vi valt ut då många resultat inte var helt relevanta för våra forskningsfrågor.

Förord

Vi vill börja med att tacka Anette Hellman som tog över vår handledning och stöttade vårt arbete på det mest professionella sätt. Utan Anette Hellman hade vårt arbete sett helt annorlunda ut, och vi hade varit kvar i ett helt annat stadie i uppsatsen, än det vi är nu. Med hjälp av Anette Hellman har vi haft den bästa möjligheten att utveckla och få färdigt vår uppsats. Därför vill vi rikta vårt största tänkbara tack till Anette!

Nu när vi är färdiga med uppsatsen blickar vi tillbaka på tiden som har gått. Från att bara problematiserat en idé där vi finner ämnet både intressant och viktigt att forska vidare i. Vi hoppas att vi, genom att belysa detta ämne i denna översiktsstudie, kommer få fler studenter samt andra personer som läser denna uppsats, får upp ögonen för detta ämne kring barn som uppfattas som avvikande och kategoriseras i tidig ålder. Vi brinner för alla barns lika värde och hoppas att bilden av normer och avvikelse hos förskollärare och annan personal kan plana ut, och på så sätt få klyftan att bli mindre i vad som anses avvikande och inte. Kan vi väl börja förstå att det inte är barnets problem utan den miljö och kompetens som vi erbjuder, så kanske vi på sikt kan ändra vår syn på vad avvikelse är samt få större förståelse för alla människors olikheter.

Innehåll

Abstract	2
Förord	3
Inledning.....	5
Syfte och frågeställningar.....	6
Bakgrund	6
Metod och genomförande.....	7
Systematisk litteraturstudie	7
Genomförande	8
Urval och inklusionskriterier.....	9
Datainsamling.....	9
Sökord och databaser	9
Etiska överväganden	11
Validitet, reliabilitet och generaliserbarhet samt reflektion över metod	12
Resultat.....	13
Makt, normer, skapande av normalitet och avvikelse	14
Arbetslagets kompetens i en likvärdig förskola	16
Konflikthantering	18
Bedömning, diagnostisering och tolkning av barns beteende	19
Barns självbild, agens och social perception.....	21
Slutsatser och diskussion.....	23
Avslutningsvis	26
Referenser.....	28
Bilagor.....	30
Bilaga 1. Redovisning av datainsamling av utvalda vetenskapliga artiklar	30
Bilaga 2. Inkluderade vetenskapliga artiklar.....	33
Bilaga 3. Exkluderade vetenskapliga artiklar.....	34

Inledning

Vi har valt att göra en systematisk litteraturstudie kring norm och normalitet i förskolan relaterat till beteende, alltså sociala normer i synnerhet.¹ Detta anser vi är ett viktigt område att genomföra en översikt inom. För det första eftersom området behöver belysas. Vi ser ett behov, inte minst inom förskolans fält, av att få en översikt kring fältet barn, norm, normalisering.

För det andra finns ett eget behov hos oss som blivande pedagoger att veta mer om norm och normalitet, för att vi själva ska kunna använda oss av vårt resultat när vi arbetar i förskola eller förskoleklass i framtiden. När vi har varit på våra VFU-platser samt olika arbetsplatser, har vi märkt av olika sociala normer på de olika ställena. Vi har där sett förväntade normer kring hur barn ska vara, som inte överensstämmer med läroplanens intentioner. Samtidigt som vi såg ett antal barn som inte överensstämmer med dessa, som inte följer dessa sociala normer av olika anledningar. Hellman (2010) lyfter i sin avhandling om könsnormer, en situation då pedagogen yttrar sitt sätt att se på "pojkgiga lekar" kontra "tjejiga lekar". Handlingar som anses som "typiskt pojkgiga" respektive "typiskt tjejiga", och hur dessa skiljer sig åt. Hellman ifrågasätter hur det skulle kunna påverka barnen, att få den typen av normer till sig (Hellman, 2010). Det är sådana här typer av situationer som vi själva varit med om, alldeles för många gånger, som gör att vi i denna studien vill undersöka fenomenet normer i förskolan, i vårt fall dock utifrån barn i behov av extra stöd.

Gerland och Aspeflo (2014) skriver att de genom sin bok vill hjälpa oss pedagoger att förstå hur vi ska stötta barn som har svårigheter. Vissa av barnen som inte stämmer överens med de sociala normer som finns i förskolan och skolan, kräver mer stöd än de andra barnen (Gerland och Aspeflo, 2014). Vi har på vår VFU märkt, att synsättet på dessa barn från pedagoger och ledning är annorlunda, gentemot det synsätt som finns kring barn som anses som "normala". Ett uttryck för detta är att de barn som är i behov av extra stöd ofta klassas som "konstiga" eller "avvikande".

För att sammanfatta, har vi genom beprövad erfarenhet, sett alldeles för många dåliga exempel inom verksamheter där pedagogiskt stöd till barn med behov av särskilt stöd inte blivit tillgodosedda. Dessa barn anses som "avvikande" enligt normen över hur barn "ska" vara och bete sig socialt. Lösningar vi har sett under praktiken och andra erfarenheter har varit att sätta barnet i ett annat rum eller offentligt skällt ut dessa barn för att de inte uppnår lärarens krav och förväntningar på dem. I de förskolor vi varit på under vår praktik har vi sett hur lärare själva försöker sätta diagnoser på barn som anses avvika, för att på så sätt hitta en anledning till varför barnet är som det är. När barn avviker från normen får de straff i form av utskällningar, påhittade diagnoser och blir kategoriserade. Av erfarenheter inom olika

¹ Normer definieras enligt nationalencyklopedin som "det normala eller godtagna beteendet i t.ex. en social grupp". De beskriver ett normsystem som något som anger ett normalt mönster som människans handlingar bör följa samt stämma överens med (NE, hämtad 2020-01-02). Sociala normer är något som finns överallt i olika grupper i samhället, och de kan även vara olika beroende på vilken situation man befinner sig i. Vi tolkar detta som något man hade kunnat kalla ett förväntat beteende av människan.

verksamheter har vi även sett att de barn som klassificeras som avvikande, av andra barn eller vuxna, ofta har svårare att delta i aktiviteter med andra barn.

Vi anser alltså att en mer vetenskapligt grundad studie, i vårt fall en översikt av forskning på området normalitet och avvikande beteende hos barn, kan hjälpa fältet samt oss själva i vår kommande yrkesroll.

Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att undersöka norm och normalitet kring barn i förskolan som anses avvika. Mer precist riktar vi oss mot hur dessa processer skett över tid, samt idag sker i förskoleverksamheten. Vi kommer att utgå från våra undersökningsfrågor som är följande:

1. Varför definieras vissa barn som avvikande?
2. Vad är det för beteenden som kategoriseras som avvikande?
3. Hur har dessa barn blivit bemötta i förskolan?

Bakgrund

I detta avsnitt kommer vi att ta upp avsnitt ur styrdokument, läroplan och skollag, som är viktiga i vår studie. Läroplanen som reviderades 2018 fastställer att förskolan ska utgå från barnens intressen och erfarenheter.

“Förskolan ska särskilt uppmärksamma barn som av olika anledningar behöver mer ledning och stimulans eller särskilt stöd. Alla barn ska få en utbildning som är utformad och anpassad så att de utvecklas så långt som möjligt. Barn som tillfälligt eller varaktigt behöver mer stöd och stimulans ska få detta utformat utifrån sina egna behov och förutsättningar.” (Skolverket, 2018, s.6).

I Skollagen skriver de under kapitel 8 att

“Utbildningens syfte: 2 § Förskolan ska stimulera barns utveckling och lärande samt erbjuda barnen en trygg omsorg. Verksamheten ska utgå från en helhetssyn på barnet och barnets behov och utformas så att omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet.” (Riksdagen, 2019).

Vad gäller normer och värden beskriver läroplan och skollag följande. Läroplanen för förskolan (lpfö18), skriver att:

“Förskolan ska aktivt och medvetet påverka och stimulera barnen att efterhand omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dem komma till uttryck i praktisk vardaglig handling i olika sammanhang”. (Skolverket, 2018, s.7)

Läroplanen för förskolan skriver bland annat om hur förskolan har som mål att barnen ska känna självständighet till sin egen förmåga, förståelse över gemensamma regler, första rättighet och skyldigheter, samt att reflektera över andras uppfattningar (Skolverket, 2018).

Enligt Skollagen ska förskolan erbjuda alla barn en högkvalitativ förskoleverksamhet. Under utbildningens gång har vi förstått att alla barn behöver olika typ av stöd, i olika tider och av olika anledningar. Vi anser att man ska se varje barn för den individ den är, och arbeta aktivt

med att frånga kategorisering av barn, och göra förskolan till en trygg och glädjefull plats, är något vi alltid kommer arbeta för (Riksdagen, 2019). Palla (2009) beskriver hur specialklasser blir ett avsteg i riktningen mot en inkluderande förskola (Palla, 2009). Förskolans läroplan skriver tydligt hur förskolan ska vara till för alla barn, samt att de barnen som behöver särskilt stöd skall få detta, men hur tolkas detta i olika förskolor? Någon förskola kan tolka stödet som fysiskt, andra som psykiskt. Dessa diffusa mål ger helt olika resultat, vilket resulterar i en ojämlig förskola (Palla, 2009).

Ibland arbetar förskollärare tillsammans med en specialpedagog kring barn i behov av särskilt stöd. En specialpedagogs roll är att "identifiera och undanröja faktorer i undervisnings- och lärandemiljöer som orsakar att elever får svårigheter" (Palla, 2009). Specialpedagogen ska även uppdatera personal och förskolechef genom rådgivning och stöd för eventuella åtgärdsprogram för dessa barn. Dessa åtgärdsprogram är inte ännu lagstiftade, så det finns inga krav att en verksamhet ska stå för en åtgärd. Palla (2009) skriver om, att barn är olika behöver inte betyda att det finns hinder och svårigheter. Om barn ska bli satta på speciella avdelningar med speciell personal så skapas inte någon gemenskap (Palla, 2009).

Metod och genomförande

I detta avsnitt kommer vi att beskriva vår metod, systematisk litteraturstudie, samt hur vi gick tillväga för att genomföra den. Vår studie bygger på vetenskapliga artiklar från år 1999 till 2018, tillsammans med litteratur som vi haft i olika kurser under utbildningens gång. Artiklarna är uppbyggda på en svensk kontext, med inslag av en internationell artikel från USA.

I vår studie har vi även arbetat med ett antal avhandlingar, så som Ann-Marie Markström (2005), Magnus Karlsson (2018), Kristian Lutz (2006) och Anette Hellman (2010). Ann-Marie Markström (2005) från Linköpings Universitet skriver en avhandling genom institutionen för utbildningsvetenskap. Avhandlingen heter "förskolan som normaliseringspraktik – en etnografisk studie". Kristian Lutz (2006) som skrivit sin avhandling på Malmös Högskola inom lärarutbildningen. Lutz skriver i sin avhandling om "det avvikande barnet", vilket vi finner intressant för studien. Lutz (2006) påpekar att barn kan få svårigheter beroende på vad omgivningen har för krav och förväntningar. Anette Hellman (2010) är universitetslektor och docent på Göteborgs universitet och har skrivit sin avhandling om könsnormer i förskolan. Magnus Karlsson (2018) skriver sin avhandling "Moraliskt arbete i förskolan - Regler och moralisk ordning i barn-barn och vuxen-barn interaktion" genom Göteborgs Universitet, på Institutionen för pedagogik och specialpedagogik.

Systematisk litteraturstudie

Det som kallas för kvantitativ ansats grundar sig i positivismen, vilken i sin tur grundar sig i bilden av att verkligheten lever vidare oberoende av individer. Den kvalitativa ansatsen står istället för att verkligheten är socialt konstruerad och helt beroende av individen (Eriksson Barajas, 2013). Det förs dessutom en debatt kring om det verkligen är nödvändigt att välja den ena eller den andra ansatsen, eftersom att det finns en del som understryker att dessa två ansatser kompletterar varandra på olika sätt. Eriksson Barajas understryker dock att forskningsstudier vanligtvis har antingen en kvalitativ eller en kvantitativ ansats, eller en kombination av dessa. Anledningen till att systematiska litteraturstudier inte alltid definierar

ansats beror på att syftet med studien är att granska samt urskilja forskning inom ett valt område. I dessa typer av studier kan det istället vara intressant att undersöka vilken av ansatserna som användes i den insamlade data man har, alltså de vetenskapliga artiklar som studien grundar sig i (Eriksson Barajas, 2013).

Genomförande

I vår systematiska litteraturstudie utgick vi från olika artiklar om ämnet, samt viss relevant kurslitteratur riktad till förskollärare, eftersom att det kan vara av intresse att se vilken kunskap som ges ut på utbildningen inom detta området. Vi har använt oss av 11 stycken svenska artiklar och en internationell, och dessa 12 artiklar gav oss en bredare syn på vår undersökning.

Planeringsfas:

- Skapande av syfte och frågeställning.
 - Detta har ändrats under arbetets gång på grund av två olika handledare, och önskemål att bredda och smalna av syfte och forskningsfråga.
- Sökord och olika sökvägar/databaser definieras.
 - Sökord har också ändrats, med hjälp av ny handledare.
- Urval för de olika vetenskapliga artiklarna genomfördes. De studier som valdes ut presenteras i kommande del, samt i resultatdelen.
 - Till en början använde vi oss endast av vetenskapliga artiklar, men fick sedan veta att vi även kunde använda oss av annan litteratur än vetenskapliga artiklar.
- Dokument med de sökord samt olika databaser som använts skapades.

Analysfas:

- Sökningar med olika kombinationer av sökord påbörjades i olika databaser.
- Vetenskapliga artiklar valdes ut, samt värderades utifrån relevans.
- De artiklar som ansågs ha hög relevans för studiens syfte samt frågeställningar selekterades och lästes grundligt.
- Resultatet av de vetenskapliga artiklarna och litteraturen, analyserades samt sammanställdes till en text.

Rapportfas:

- Arbetet skrevs fram utifrån strukturen IMRAD, vilket står för Inledning, Metod, Resultat, Analys samt Diskussion. Vi har ingen rubrik för analys men har inkluderat denna i hela resultatdiskussionsdelen.
- Arbetets tillvägagångssätt har tydliggjorts i text och kartläggning.
- I löpande text har vi skrivit om de resultaten som framkommit i de vetenskapliga artiklarna, och i relevant litteratur.
- I relation till de utvalda teman samt förskolans uppdrag har resultaten från de vetenskapliga artiklarna diskuterats.

Analysmetod

De vetenskapliga artiklar som valdes ut i analysfasen lästes till en början endast abstract-delen. När båda två ansåg att artikeln verkade relevant utifrån den delen så lästes hela artikeln grundligt, men med störst fokus på resultatet. Utifrån artikelns olika delar sammanställdes sedan resultatet. Därefter jämfördes artiklarnas olika resultat med varandra, det skrevs fram vilka som kommit fram till ungefär samma resultat samt vilka resultat som skiljde sig åt.

Urval och inklusionskriterier

De kriterier som krävs för att en artikel ska få tillåtelse att bli en del av en litteraturstudie kallas för inklusionskriterier, påpekar Eriksson Barajas (2013). Detta betyder att valet av inklusionskriterier är viktigt då det påverkar studiens resultat på olika sätt beroende på vilka kriterier som väljs ut. De inklusionskriterier som valts ut för den här studien baserades på att det endast skulle vara vetenskapliga artiklar samt kurslitteratur från tidigare i utbildningen som berör normskapande bland- och kring barn i förskolan.

Datansamling

Arbetet började med att tänka ut sökord som skulle kunna tänkas ge resultat i relevanta artiklar om ämnet. När vi hittade en artikel som var lämplig sökte vi vidare på sökord ur den valda artikeln som vi hoppades skulle kunna leda till ett ytterligare antal relevanta artiklar. Många av de sökord vi använde oss av gav inga relevanta träffar, alternativt handlade de om äldre barn, barn i andra sammanhang eller barn i en viss situation. De sökord samt kombinationer av sökord som gav mest träffar i flertalet databaser var *social norms* och *norms*. I bilaga 1 finns en tydligare beskrivning av vilka sökord och databaser som gav mest relevanta träffar.

Utöver sökningar i databaser efter vetenskapliga artiklar för vår studie har vi även använt oss av manuell sökning. Eriksson Barajas (2013) skriver att litteratursökning kan ske både manuellt eller i databaser. Den manuella sökningen genomförs genom att studera referenslistor på de artiklar man har hittat via exempelvis sökmotorer, detta för att hitta andra artiklar som berör ämnet som studeras (Eriksson Barajas, 2013). Den manuella sökning som utövats har bestått av läsning av referenslistor i de olika artiklar vi använt oss av i andra delar av vår studie. Sökningen gav dessvärre inga resultat i den mån vi hoppades på och var inte helt relevant i dess kontext, så därför valde vi att inte gå vidare med dem utan istället söka i andra databaser.

Sökord och databaser

Eriksson Barajas (2013) nämner olika typer av databaser samt sökmotorer som kan hjälpa en att hitta vetenskapliga artiklar som är relevanta i sammanhanget. Exempel på databaser som nämns är ERIC - *Educational resources information center*, Physical Education Index samt The Campbell Library (Eriksson Barajas, 2013). I denna studien har vi endast gjort sökningar i databaser som är tillgängliga på Göteborgs universitetsbibliotek. Vi valde att kryssa i rutan "peer-reviewed" för att begränsa sökningarna till endast vetenskapliga artiklar som var kritiskt granskade, då det var ett av kvalitetskraven för studien. Med hjälp av den funktionen så filterade databasen bort de artiklar som inte var klassade som "peer-reviewed".

Två av de sökmotorerna som Göteborgs universitet har tillgång till är "Supersök" och "Education research complete". Supersök är ett sökverktyg där man kan söka efter artiklar som är vetenskapliga och granskade av forskare. I det andra sökverktyget som heter "Education research complete" kunde vi använda oss av flera sökfält för att få ett mer preciserat resultat. I båda sökverktygen kunde vi hitta vetenskapliga artiklar som gav oss resultat av forskning till vårt arbete.

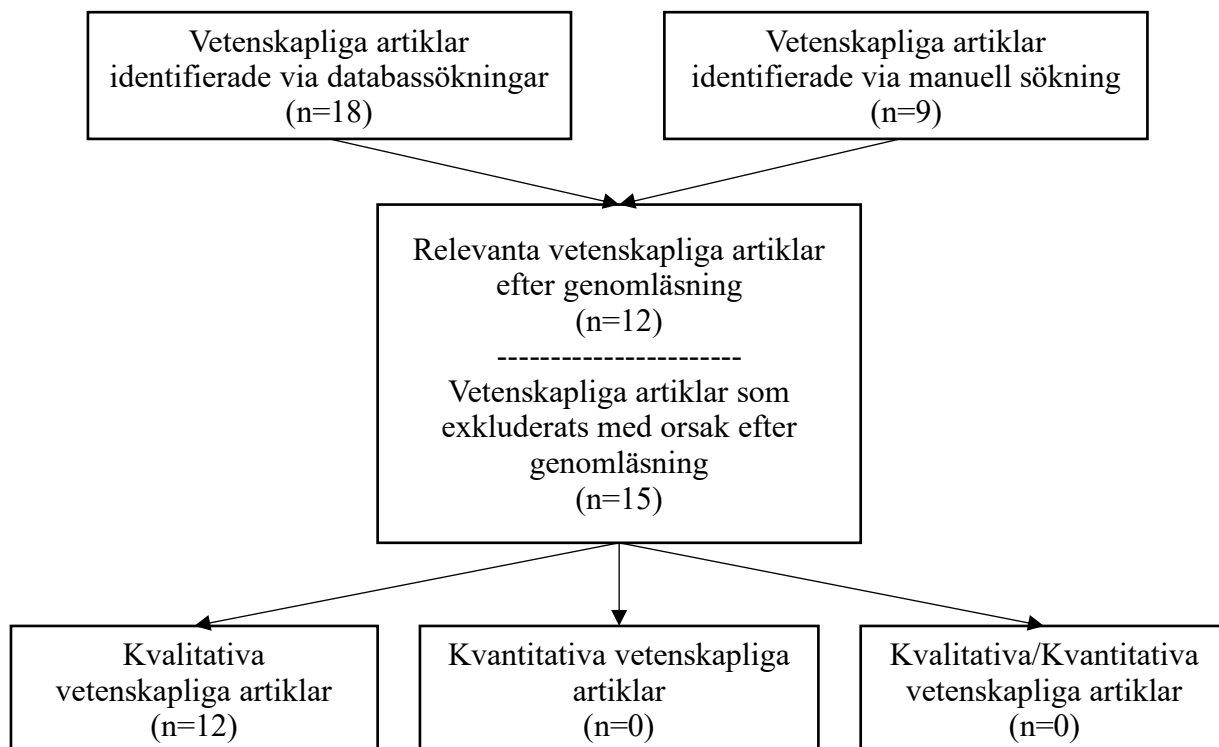
De sökord som använts som anses som mest relevanta var: *norms*, *preschool*, *social norms*, *children*, *disabilities*, *social disabilities*, *behavior*. Efter handledning av vår nya handledare fick vi även veta att vi hade fått ett bredare sökresultat vid andra sökord. Vilket fick oss att förstå ännu mer hur mycket kunskap som krävs för att hitta rätt i dessa sökverktyg.

I urvalet av artiklarna i databassökningarna började vi med att välja ut artiklar utifrån titelns relevans på artikeln. Efter att ha valt ut de artiklar vi ansett som relevanta och intressanta läste vi abstract i dem. De som till slut var av intresse för studien utifrån både titel och abstract, läste vi sedan igenom hela texten av. Den andel av litteraturen vi använt oss av som inte är från databaser eller andra sökmotorer är från delar av den litteratur vi läst genom vår utbildning. I litteraturen har det funnits många delar som gått att göra kopplingar till de resultat vi hittat i de vetenskapliga artiklarna. Vi fick under vår handledningstid med vår första handledare information om att vi endast fick använda vetenskapliga artiklar, men när detta visade sig vara felaktig information så hade vi en hel del litteratur där mycket handlade om vårt ämne.

Under rubriken ”Sökord och databaser” nämner vi våra sökord som vi använde oss av i sökverktyget “supersök”, samt hur vi gick tillväga när vi valde vilka artiklar vi ville använda. Vi har även använt oss av databassökningar i databasen “education research complete”, där vi har använt flera sökord för att hitta andra artiklar då vi inte upplevt att “supersök” uppfyllt de förväntningar vi haft på att hitta relevanta artiklar till vår studie.

Under våra sökningar efter relevanta vetenskapliga artiklar har vi fått fram resultat som till en början verkade relevant för vår studie. De mest förekommande sökord vi använt oss av har varit “normer”, “norms”, “social disabilities”, “förskola” och “children”. Dessa ord har gett oss olika resultat, som vi har fått sälla mellan. Vi har försökt inkludera artiklar som har kombinationen av barn, förskola och normer, men har sedan märkt att det inte finns samma kvantitet av forskning kring ämnet som vi hoppats på.

Kartläggning av urvalsprocessen (n=antalet vetenskapliga artiklar)

Figur 1. Modifierad version av Prisma flow chart (UNC, 2018)

Av de 15 vetenskapliga artiklarna som exkluderats, var de mest dominerande orsakerna att artiklarna var kopplade till äldre barn eller vuxna. Det var artiklar om vårdnadshavares syn på ämnet samt artiklar om övningar som kan hjälpa barn i behov av särskilt stöd. Detta skrivs fram tydligare i Bilaga 2.

Det flesta artiklar vi hittat via olika sökord kring normer har varit antingen platsspecifika, åldersspecifika eller könsspecifika. Det blev tydligt att det finns mer forskning kring ämnet för äldre barn, och att antalet vetenskapliga artiklar inom förskola samt förskoleklass är begränsad i jämförelse. Vi har av den anledningen valt artiklar utan tidsbegränsning då vi ansåg att vi inte hade möjlighet att sälla bort relevanta artiklar på grund av årtal vid publicering, med tanke på bristen av artiklar. Vi har därför artiklar som sträcker sig från 1999 till 2018. Majoriteten av artiklarna är dock skrivna efter år 2006, vilket betyder att relevansen på de flesta artiklarna trots allt är högst aktuell. Efter år 2007 är artiklarna hyfsat jämnt fördelade mellan 2007 och 2018, så det finns ungefär lika mycket aktuella artiklar som det finns lite äldre. Tre av artiklarna är fördelade mellan år 1999 till år 2006 och åtta artiklar är fördelade mellan år 2007 och 2018.

Etiska överväganden

För att skriva om detta ämne behöver vi vara tydliga i vårt sätt att förklara begrepp, som till exempel "avvikande". När verksamheter avvisar dessa barn behöver de tänka över sin etik. Är det etiskt rätt att avvisa ett barn som inte visar tillräckligt stort intresse för vissa ämnen? Är det etiskt rätt att stänga in ett barn i ett rum för att få ned ljudnivån? Att arbeta med dessa typer av frågor kräver att man har stor respekt för barnen, och istället riktar fokus på de vuxna i verksamheten. Vad kan personalen påverka, vad är det personalen gör som är fel? Och vad är rätt och fel? Vad behöver de för verktyg och kunskap för att ge barnen vad de behöver?

Eriksson Barajas (2013) anser att en systematisk litteraturstudie inte bör inledas förrän man gjort etiska överväganden. De skriver även att Vetenskapsrådet har satt riktlinjer för så kallad god forskning, och understryker därför att det är nolltolerans mot alla typer av fusk och oärlighet i studien (Eriksson Barajas, 2013).

Eriksson Barajas (2013) skriver vidare att det bör göras etiska överväganden gällande urvalet i studien samt presentationen av resultatet. Det är enligt Eriksson Barajas viktigt att redovisa alla artiklar som man anser relevanta, samt presentera alla de resultat man hittar, oavsett om de stödjer författarens egen uppfattning av det man undersöker. De bedömer att det vore oetiskt att endast presentera det som stödjer det önskade resultatet. Allt material som inkluderas i studien bör vara godkänt av relevant etisk kommitté, fastslår Eriksson Barajas och för materialet som samlas in till en systematisk litteraturstudie bör även kritisk etisk granskning genomföras (Eriksson Barajas, 2013).

Vetenskapsrådet (2017) kom ut med en artikel angående god forskningssed, vilket vi finner intressant då det är en viktig del av vår studie, i relation till etiska överväganden. Att använda denna artikel ger oss stöd i vårt arbete kring hur forskning ska gå till. Vetenskapsrådet skriver om begreppet oredlighet, vilket är ytterligare en aspekt av forskningsetik. De slår fast att oredlighet i forskningen kan bidra till att människor skadas genom att nya projekt skapas utifrån tidigare forskning. Om forskningen då är baserad på fel information och felaktiga resultat så skapas det nya projektet på fel sätt och människor börjar arbeta utifrån vad man tror är rätt, och på så sätt kan nästa generation komma till skada. Oredlighet kan även leda till att förtroendet för vetenskapen minskar, och i värsta fall riskerar att upphöra helt (Vetenskapsrådet, 2017).

Det finns dessvärre ett gränsdragningsproblem då det krävs att någon avgör om det är utfört i avsikt att bedra, eller om det är på grund av slarv, inkompetens eller brådska, av den anledningen kan vetenskaplig oredlighet begränsas till avsiktligt beteende (Vetenskapsrådet, 2017). Oredlighet kan uppdagas på flera sätt, ett av de sätten är när en vetenskaplig artikel kritiskt granskas av andra forskare. Det ställs ett flertal kvalitetskrav på vetenskapliga artiklars reliabilitet samt validitet, vilka artikeln granskas utifrån, och efter denna granskning kan den vetenskapliga artikeln kallas för "peer-reviewed". Denna studien tar etiskt hänsyn i urvalet av vetenskapliga artiklar, då det enbart är vetenskapliga artiklar som är klassade som "peer-reviewed" som inkluderats. I tillägg har vi i studien använt oss av kurslitteratur som bygger på granskade böcker skrivna av forskare, såsom doktorsavhandlingar.

Validitet, reliabilitet och generaliserbarhet samt reflektion över metod

Innan en vetenskaplig artikel publiceras i vetenskaplig tidskrift så granskas den och godkänns av andra forskare inom samma ämne. Utöver den kritiska granskningen av innehållet i artikeln så granskas även studiens reliabilitet och validitet, samt om den är godkänd utifrån relevanta etiska kommittéer. Granskningen av studiens reliabilitet ska avgöra om studiens resultat får samma mätvärde vid upprepad mätning av samma ämne. Granskningen av studiens validitet ska i sin tur mäta värdet på mätinstrumentet som används för att mäta reliabiliteten (Eriksson Barajas, 2013). I en systematisk litteraturstudie bör fokus istället ligga på hur validiteten samt reliabiliteten är i den insamlade data, i form av vetenskapliga artiklar och väl genomtänkt utvald litteratur, då endast vetenskapliga artiklar som blivit granskade av andra forskare samt relevant annan litteratur har tagits med i denna studie.

Under hela arbetets gång har vi fått ändra våra sökningar efter hur arbetet gått. Först var vi inriktade på en systematisk litteraturstudie om barn i svårigheter kopplat till diagnoser kontra barn utan diagnoser. Därför har våra sökord och mål med sökningen ändrats under arbetets gång. Vi har hittat vår forskning genom artiklar, doktorsavhandlingar samt kurslitteratur.

Artiklarna har vi hittat genom sökmotorn "Supersök" som vi har tillgång till genom Göteborgs universitetsbibliotek. Vi har velat ha fram forskning kring hur barn som uppfattas som "bråkiga" eller "stökiga" tas hänsyn till och hur det arbetas för att hjälpa dem med deras svårigheter. Därför har vi använt oss av sökord som "bråkiga barn", "avvikande barn", "likvärdig förskola" samt "förskola för alla". Vi sökte även specifikt på sökordet "ICF-CY" då vi läst om detta i en tidigare kurs och uppfattade det som en intressant metod för denna studien, dock ändrade vi oss under arbetets gång då vi fick feedback av vår handledare som bad oss att ta bort det då det var irrelevant. Därför fick vi byta riktning och försöka leta vidare inom ämnet igen, med andra sökord.

För att få fram relevanta artiklar måste man som sökare vara kunnig i hur man praktiskt söker efter artiklar. Det finns olika sökmotorer att använda sig av, som supersök och education research complete, och ord som "och", "med" som kan vara avgörande för att hitta den forskningen man vill åt. Har man inte den kunskap som krävs om detta kan resultaten bli annorlunda.

Från arbetets start har vi haft en gemensam idé om att skriva om hur barn som uppfattas som icke-normativa blir behandlade i samhället och i förskolan. Vi skrev vår mindre uppsats i starten av hösten 2019 tillsammans, där vi behandlade ämnet kring barn i svårigheter, i jämförelse med barn med svårigheter. När vi sedan skulle börja söka efter litteratur och artiklar, så insåg vi att vi hade mer av litteraturen än artiklarna, och fick beskedet att endast granskade artiklar fick vara med i resultatet.

Efter det beskedet fick vi börja om genom att rensa i vår litteratur, och istället ersätta med relevanta och noga utvalda artiklar. En del av litteraturen fick vi flytta till inledningen, men tog bort majoriteten av denna. Då vi tyckte vi funnit mycket relevant kurslitteratur, så blev det kämpigt att börja om på noll så därför valde vi att flytta det vi kunde till inledningsdelen men även lite till diskussionsdelen. En tanke vi fått under arbetets gång var om detta möjligtvis hade varit lättare att undersöka om vi hade gjort en empirisk studie istället. I en empirisk studie hade vi kunnat intervjua personal på förskolor för att se hur deras syn på normer i förskolan såg ut. Vi hade även kunnat se över hur normer bland barnen ser ut. Det positiva med att göra en systematisk litteraturstudie som vi har gjort, är dels att vi utgår från forskningen kring ett ämne. Vi behöver alltså inte ta hänsyn till att någon svarar ”fel” för att de inte vill verka dåliga på något sätt, utan vår uppgift har varit att jämföra vad olika forskare säger om ämnet normer. En annan positiv aspekt är att vi har fått se vilken typ av forskning som ligger ute för oss studenter att läsa, och att få material som är granskat av andra forskare. Ett problem vi haft i vår artikelsökning är att våra kunskaper inom sökning inte varit lika goda som andras. Vi har fått tips under workshops på hur vi kan söka på olika sätt, men vi känner att vi hade behövt mer stöd i sökning för att nå ett mer exakt resultat som vi var inriktade på.

Resultat

I kapitlet om resultat kommer vi att presentera det vi finner relevant inom forskning kring normer i förskolan. Vi har även funnit ett antal vanligt förekommande teman såsom: Makt, normer, skapande av normalitet och avvikelser, Arbetslagets kompetens i en likvärdig förskola, Konflikt hantering, Bedömning, diagnostisering och tolkning av barns beteende, Barns självbild, agens och social perception. I slutet av diskussionsdelen går vi igenom syftesfrågorna i relation till forskning vi läst och skrivit om.

Övergripande om de teoretiska perspektiv som återfinns i studierna är att de i huvudsak använt socialkonstruktionism och poststrukturalism, även om andra perspektiv också finns. Lutz (2006) hänvisar till Bladini (2004) som nämner två olika perspektiv inom specialpedagogisk forskning. Det ena perspektivet, individperspektivet så söker man efter svårigheter hos den egna individen. Bladinis undersökning är grundad på ett psykologiskt, medicinskt och ett kategoriskt synsätt. Det andra perspektivet är det miljörelaterade perspektivet, som handlar om personens förutsättningar i relation till omgivningens förhoppningar och krav (Lutz, 2006).

Socialkonstruktionism utgår från att omvärlden är historisk och kulturellt bestämd. Interaktion mellan människor är viktigt inom denna teori, och det sociala samspelet och språket är centralt. Det är så kunskap skapas, enligt socialkonstruktionistisk teori (Lutz, 2006). Även Hellman (2010) skriver om denna teori i boken *Batman kan vara rosa*. Hellman betonar att normer och konstruktioner skapas genom sociala samspel, att man förväntar sig och tar för givet vad som ska hända, och hur andra ska bete sig utifrån vad som skett tidigare samt vad man har för erfarenheter. Hellman betonar att barn prövar att inta nya positioner, och genom samspelet så blir vissa saker accepterade och andra inte, vilket Hellman menar är en analys utförda av barnen, alltså något de förstått utifrån tidigare händelser. Detta styrks även genom teorier av Foucault som argumenterar för att kunskap är värdeladdat samt att det finns maktsystem även inom kunskapssystem. Inom denna makt kan inte vem som helst ha vilken roll hen vill utan det är baserat på ett kunskapssystem. Hellman hänvisar till Judith Butlers begrepp *performativitet* som har ett normskapande perspektiv. Hon menar att normer som handlar om vilken ordning som gäller i samhället skapas genom vardaglig kunskap. När normer upprepas flera gånger så får vi med oss vad som är ett acceptabelt sätt att uppträda och

inte och får en bild av vad som uppfattas som “normalt”. Hur vi har tagit emot denna information, och genom det uppträder i vardagen ses som ett resultat av normerna och den diskursiva praktiken. Hellman lyfter fram att normerna skapar en bild av vad som är normalt och inte (Hellman, 2010).

Makt, normer, skapande av normalitet och avvikelser

Lutz (2006) nämner hur forskare diskuterar gränsen mellan det som anses som det normala och det som anses avvikande. Att diskutera de gränser som finns mellan de “avvikande” och de “normala”, har det blivit problematiserat och kritiserat då andra människor anser att diskussionen bidrar till att människor fortsätter kategorisera, diagnostisera och klassificera människor utifrån ett avvikelseperspektiv, genom att hålla diskussioner om gränsen till avvikelse (Lutz, 2006).

Lutz (2006) menar att skillnaden på “normativt” och “avvikande” kan vara svår att definiera då det är svårt att hitta gemensamma ramar runt dessa. Lutz förklarar problematiken kring forskare som diskuterar gränser mellan det som ses som normativt och inte. Sådana diskussioner förklarar Lutz kan leda till att man kategoriserar barnen, men också diagnostiserar dem genom ett avvikelseperspektiv (Lutz, 2006). Det finns även ett begrepp som Hellman (2010) använder sig av, det kallas för *diskursiva praktiker* och hon förklarar det som praktiker som är länkade till norm- och maktsystem, vilket blir en beroende faktor, och menar inte bara personerna som är delaktiga utan även av överordnade maktstrukturer (Hellman, 2010). Vilket i vår studie hade kunnat diskuteras utifrån ett skolperspektiv. I det fallet hade i så fall de överordnade maktstrukturerna kunnat vara förskollärare som ser ned på barnskötare, eller rektorer alternativt specialpedagoger som ser ned på förskollärare. I skolans värld hade detta även kunnat vara att de lärarna som har klasser med de äldre barnen ser ned på lärarna för de yngre barnen. Hur vi som människor framträder menar Hellman (2010) kan vara ett resultat av de normer som finns, och genom detta sprider vi dem vidare. Hellman skriver i sin avhandling om könsnormer, om normskapande mellan barn och hur de leker, vänder och vrider på normer i olika situationer. Hon beskriver en samlingsituation där barnen skrattar åt de normer som de upptäckt. Att man exempelvis ska sitta stilla och lyssna i samlingsringen, där de först försöker följa normen i leken, och ha en samling där ett av barnen intar positionen som fröken. Efter ett tag spårar det ur och de bryter mot normerna på de mest extrema sätt (Hellman, 2010). Det visar någonstans på att de har märkt av de normer som finns, de är medvetna om att normerna existerar och att alla förväntas följa dem. Då kan man i sin tur fundera kring - om barnen förstår så tydligt om vilka normer som finns i barngruppen. Det finns olika typer av normer, till exempel hur man förväntas vara som kille och som tjej? Som etnisk svensk kontra invandrare? Som diagnostiserat barn kontra icke-diagnostiserat? Hellman (2010) menar att ålder på barnen har stor betydelse i hur de agerar utifrån normer. Hon tar upp ett exempel med en toalett som är inredd för flickor, i rosa färg med hjärtan på väggarna. Toaletten som är inredd för pojkar är istället inredd i blå färg med hajar på väggarna. Den yngre tjejen har inga problem med att gå på den toaletten som är inredd för pojkar, för att hon tycker om hajar och går på den toaletten som är ledig för tillfället. Medan den äldre pojken absolut inte vill gå på den toaletten som är inredd för flickor. Hellman beskriver detta som något som sker för att pojken i detta fallet anses bryta normen, och gå nedåt i könshierarkin, genom att gå på den toaletten som är inredd för flickor. Om en yngre flicka går på den toaletten som är inredd för pojkar är det ett steg uppåt snarare, vilket ingen har några direkta åsikter om. Det gör att pojken i detta fallet riskerar att anses som avvikande (Hellman, 2010).

I inledningen skrev vi lite om hur barn kan anamma normer och hur det hade kunnat påverka dem. Hellman (2010) skriver om kopplingen som sker mellan “bråkighet” och “typisk

pojkheter”. Hon menar att kopplingen mellan dessa två attribut skapar större risker för att våld, aggressivitet samt dominans normaliseras bland killar. Hellman menar även att naturalisering av pojkars beteende i form av våld, aggressivitet och dominans bidrar till att mäns makt över kvinnor vidmakthålls, och att det i värsta fall även upprätthåller mäns makt över både kvinnor och andra män, det vill säga alla i sin omgivning (Hellman, 2010).

Lutz (2006) formulerar begreppet *normalitet* som “ett tillstånd som delas av majoriteten av befolkningen”. Det menas med att de flesta människor beter sig, eller ser ut som de flesta andra människor. Beter man sig på ett annat sätt, eller ser ut på ett annat sätt som inte följer normen, så blir personen normavvikande. Lutz diskuterar vidare kring hur forskare kan sätta gränsen mellan det som anses som normalt respektive avvikande. Den kritik som dessa forskare har fått, har handlat om att forskarna kategoriserar, diagnostiserar och klassificerar människor ur ett perspektiv som pekar mot det avvikande (Lutz, 2006).

Lutz (2006) hänvisar till Dion Sommers bok *Barndomspsykologi* (1997) där Dion kritiserar tanken om att bedöma barns utvecklingsmässiga utveckling och aktivitet. Detta anser han är ett resultat av social värdering. Dessa värderingar kommer ifrån våra allmänna kulturella normer, som påverkas av våra erfarenheter av vad vi kan förvänta oss av varandra. Vidare skriver Lutz att normerna förändras beroende på vem som värderar och vilket syfte som finns (Lutz, 2006). Lutz (2006) hänvisar vidare till Skrtic (1995), som skriver hur normalitet definieras olika beroende på olika professioners tolkningssätt. Det finns yrkesutövare som kan ta makten för att avgöra vad som är det normativa “normala” och det som de anser är “avvikande” (Lutz, 2006). Ann-Marie Markström (2005) förklarar hur normaliteten som finns i hemmet kan tolkas som avvikande i en annan miljö, och att det beror på ett maktsystem som finns inom till exempel institutioner som skola och förskola. Där används makten i form av klassificering, kategorisering, men också mått för att mäta att man håller sig inom den ”normala” kurvan (Markström, 2005).

Ann-Marie Markström (2005) från Linköpings Universitet skriver om förskolan som normaliseringspraktik. Under titeln ”Forskning om förskolan som en institution för barn” skriver Markström om en förskola för alla. Att försöka ha en förskola för alla blir problematiskt då de måste skapas en institution där alla barn håller sig inom ramarna som avgör vad som är normalt respektive avvikande. När dessa ramar skapas utgår man ifrån förväntningar från samhället och i detta fallet förskoleverksamheter som skapat normer över hur och vad barn ska klara av. Detta testas genom utvecklings och stadieteorier beskriver barnets utveckling. Markström refererar till Persson (1994) som understryker att det är genom jämförelser och betygsättningar som det avvikande barnet produceras (Markström, 2005, referens genom Persson, 1994). Markström (2005) fortsätter med att förklara hur beroende vi är av att veta samhällets viktiga kunskaper och kompetenser för att kunna få vara en del av gemenskapen. Markström beskriver normaliteten som genomsnittet hos till exempel barn i en institutionsmiljö som förskola. Barnen delas in i grupper beroende på ålder, kön och förmåga (Markström, 2005).

”Normalitet kan också kopplas till ett tydligt normgivande och anger därför något önskvärt. Normaliseringen blir då en strävan efter att uppnå det som anses önskvärt eller föredömligt genom att individerna ska förändra något i avseende.” (Markström, 2005, s. 33-34).

Langmann och Månsson (2016) skriver i deras artikel “Att vända blicken mot sig själv: En problematisering av den normkritiska pedagogiken” om de diskriminerande strukturer som kan finnas i förskola och skola när man avviker från normen (Langmann och Månsson, 2016).

De refererar till Skolverket som skriver att “normer och föreställningar, uttalade eller outtalade, om vad som är att betrakta som normalt eller onormalt ligger ofta bakom brister i respekten för allas lika värde” (Skolverket, 2014). Langmann och Månsson (2016) fortsätter med att skriva om att man med detta fokus kan råka fokusera mer på individen och se personen som ett problem snarare än samhällets normer (Langmann och Månsson, 2016).

Melinda A. Solmon Amelia M. Lee (2008) från Louisiana State University skriver om sociala problem i skolan, och hur barnen följer sociala och kulturella normer som finns runt dem i skolmiljön. Solmon och Lee undersöker hur socialiseringen av barnen ses som ett samspel snarare än en enkelriktad process. Barnen är inte bara mottagarna för kulturella och sociala normer i specifika miljöer, utan de använder sig av sina tidigare kunskaper och erfarenheter, som de använder som ett filter för att tolka händelser. Beroende på vad barnen har för egna erfarenheter och kunskaper kan de tolka händelser i sociala miljöerna på olika sätt. Hur barnen upplever dessa normer, är beroende på hur de individuella händelserna fäster på barnet. Beroende på hur barnet uppfattar normerna så kan beteendemönstret kvarstå över hela livslängden (Solmon och Lee, 2008).

Lutz (2006) förklarar begreppet “normalitet” som ett relativt begrepp, vilket betyder att begreppet kan ändras beroende på vilken miljö barnet befinner sig i. Lutz understryker hur våra normer påverkar oss i synen på hur barn ska klara av uppgifter beroende på ålder och mognad. Lutz förklarar att man antingen kan se det avvikande beteendet hos barnet, som något individuellt eller något som är kopplat till miljön (Lutz, 2006). Gerland och Aspflo (2009) problematiserar synen på normalitet i dagens samhälle. Författarna beskriver hur synen på vad som är normalt blir allt snävare. Fortsättningsvis skriver Gerland och Aspflo om hur barn, som pedagoger sett som “problematisiska” blir välfungerande vuxna. Under en föreläsning riktad till förskollärare ställde författarna frågan till förskollärarna om de upplevt “problematisiska” barn. Ett par förskollärare räckte upp handen, och förklarade barnen som snackiga, hade mer energi eller andra aktivitetsbehov. Dessa barn som förskollärarna menade, har idag växt upp till att bli välfungerande vuxna, som har familj, fast arbete och socialt liv. Gerland och Aspflo förtydligar att de vill att alla barn som behöver extra stöd ska få det, samt att de hoppas att människor som är exempelvis lärare, barnskötare eller andra utan utbildning inom barnneuropsykologiska funktionsnedsättningar, slutar leta efter diagnoser och symptom på neuropsykologiska sjukdomar hos dessa barn (Gerland och Aspflo, 2009).

Arbetslagets kompetens i en likvärdig förskola

Persson (2015) anser att en förskola som inte är likvärdig ökar risken för utökad segregation och social ojämlikhet (Persson, 2015). Detta tolkar vi som att det kan bidra till att de barn som anses inte bete sig på sättet som förväntas av omgivningen hamnar utanför och uppfattas därför som ”avvikande” i tidig ålder. Detta kan i sin tur bidra till att de förblir så om man inte får stopp på det i tid. Det kan vara “där” segregationen börjar, och får den sociala ojämlikheten på köpet för att barnet inte lär sig på rätt sätt. Persson (2015) skriver även att en likvärdig förskoleverksamhet inte innebär att alla barn får en precis likadan utbildning utan snarare att man borde basera förskolans likvärdighet på en analys av hur alla barns fulla potential kan komma till uttryck och utnyttjas på bästa sätt (Persson, 2015). Detta gör det hela ännu viktigare att ta in kompetent personal som kan sitt yrke enligt vår tolkning, som har mycket kunskap och som är närvarande samt vill utveckla barnen. Även ta in specialpedagoger om det behövs, samt observera och analysera barnen för att ta reda på deras individuella behov.

Linda Palla (2009) skriver i sin artikel “En förskola för alla: Ett uppdrag för specialpedagogen - eller?” om hur ordet kompetens kopplas ihop med en förskola för alla. Författaren skriver

hur kompetens är något som är föränderligt och kan formas tillsammans med andra. Författaren nämner hur läroplanen satte krav på pedagoger när denna skapades. Palla skriver hur verksamheten ska forma sig efter alla barn, inte bara någon, vissa eller många, utan alla barn. Eftersom förskolan ska vara till för alla, och innefattar en inkluderingstradition som Palla beskriver det som, så har det skapats specialklasser för de barn som anses behöva stöd i fysisk eller psykisk form. När barn avvisas från den "vanliga" undervisningen i förskolan för att dess kompetens inte räcker till, ifrågasätter Palla "vem det är som antas vara kompetent och hur denna kompetens är tänkt att ta sig uttryck" (Palla, 2009).

Palla (2009) belyser innebörden i att arbeta tillsammans i ett arbetslag. Hon skriver vidare om hur viktigt det är att dela sina erfarenheter och kompetenser med varandra för att tillsammans kunna uppnå en gemensam förståelse. När arbetslaget tillsammans kan ge varandra uppdateringar på hur det fungerar i barngruppen, samt se vart deras brister ligger, så finns det större chans att barnen ska lyckas delta och få vara med i gemenskapen (Palla, 2009). Att inkludera barnen i barngruppen samt skapa sociala samspel mellan dem är enligt Eriksson (2014) förskollärarens roll i ett sociokulturellt perspektiv. När man arbetar inom det sociokulturella perspektivet är det viktigt att som förskollärare stödja barnen i deras utveckling (Eriksson, 2014).

Linda Palla (2009) skriver om begreppen: integrering, segregering och även inkludering. Palla skriver om hur barnen ska ha samma rätt till delaktighet i utbildningen, samt att de barn med svår funktionsnedsättning ska ha samma möjligheter till delaktighet som barn utan funktionsnedsättning. Detta för att sträva efter en förskola för alla. Skillnaden på begreppen integrering och inkludering är alltså att integrering syftar till att eleven som person integreras medan inkludering innebär att skolan anpassas utifrån barnens behov. Palla betonar att barnen inte ska delas upp i olika grupper beroende på behov, utan att alla ska ha samma värde och att förskolan och skolan ska anpassas utifrån barnens behov snarare än att barnen ska anpassas, genom att sättas i olika grupper. Alla ska visas samma respekt och se att man kan saker. Palla trycker mycket på en förskola för alla och att allas värde är viktigt. Att om man har det så behöver ingen integreras för att ingen har varit segregerad. I Pallas artikel så är *det kompetenta barnet* ett centralt ledord. Hon menar även att det inte är något man jobbar med en gång och sen håller det sig så, utan att det är en färskvara som behöver upprätthållas. Inkludering innefattar fyra ledord i artikeln; samvaro, delaktighet, samarbete och utbyte (Palla, 2009).

Lutz (2006) förklarar hur det finns diskussioner över hur specialpedagogiken ska hantera inkludering, integration och segregation. Författaren menar på att man under lång tid har integrerat många olika barn in i förskoleverksamheten. Trots detta tycker Lutz att man borde anpassa miljön och göra den mer inkluderande. I så blandade åldrar som kan finnas på avdelningar (1-5) så anser Lutz att en variation av praktiker är viktigt i mötet med barn (Lutz, 2006). Lutz refererar till Markström (2005) och hennes tanke kring hur förskolläraren är en aktör som bidrar till vilka normer som råder i förskoleverksamheten. Lutz menar på att det är förskollärarna som är ansvariga över de sociala ordningarna. Även om Lutz menar att barnen också är viktiga aktörer över hur det normala förskolebarnet ska vara, så finns det en förväntan på barnen. Förväntan handlar om hur barnen ska ha ett "lagom-perspektiv" som Lutz skriver. Perspektivet författaren skriver om beskriver att barnet ska vara "självständigt, oberoende, aktivt, envist och starkt. Dessutom förväntas barnet ge uttryck för glädje och trivsel i förskolemiljön" (Lutz, 2006).

Lutz (2006) refererar till Skrtic (1991) som ser specialpedagogiken i våra skolor som ett misslyckande för att förverkliga demokratiska normer. Lutz skriver att det är omgivningen, politiken, kulturen, diagnoser, och biologiska bedömningar som framställer olika funktionsnedsättningar. Lutz skriver att diagnoser kan skapa förväntningar och normer över hur barnen ska vara, samt vilka olika "typer" av barn det finns i dessa funktionsnedsättningar (Lutz, 2006). Lutz (2006) refererar till Eva Hjørne (2004) som i sin avhandling *Excluding for inclusion*, där hon skriver att barnen redan vid introduktion blir kategoriserade av elevrådsteamerna som finns på skolorna (Lutz, 2006).

Palla (2009) menar istället att det skulle vara bra att ha en specialpedagog i verksamheten innan problemen uppstår, i förebyggande syfte. Författaren skriver att man inte vet om man ska kalla det specialpedagogik eller endast pedagogik. Palla uttrycker att det kanske är så att verksamheter behöver se bortom den enskilde medarbetarens kompetens och istället prata om gemensam kompetens, i att möta alla barn (Palla, 2009).

Ann-Marie Markström (2005) skriver om förskolans socialt utjämnande funktion. Författaren beskriver att de skillnader som finns bland oss människor blir tydligare när vi umgås i grupp. I denna etnografiska studie besöker Ann-Marie Markström kommunala förskolor där hon intervjuar vårdnadshavare och personal. De vårdnadshavare och personal som Markström har intervjuat kring barns sociala liv, anser att barnen ska ha förskolan som en zoon där alla barn får samma möjlighet till det sociala livet. Detta oavsett vilken stadsdel barnet kommer ifrån, eller ifrån vilka sociala förhållanden barnet befinner eller har befunnit sig i. Markström kommer till slutsatsen att förskolan är en arena för barns sociala jämlikhet. Fortsättningsvis skriver Markström om förskollärare på de studerade förskolorna som berättar om hur de inte till exempel frågar om vad barnen gjort under lov eller helger. Markström skriver "Att undvika att tala om hemmet eller arenor utanför förskolan, tolkar jag som ett sätt för personalen att medvetet tona ner och till viss del förneka skillnader i barnens hemmiljöer" (Markström, 2005, s. 179).

Markström förklarar detta som motsägelsefullt då likabehandlingsplanen för förskolan anser att alla barn har olika förutsättningar. Markström problematiserar även synen som förskollärarna har, att de barn som har de mest "normativa" hemförhållandena är det mest eftersträvaransvärda.

Fortsättningsvis betonar Markström vikten av att förskollärarna visar barnen trygghet, och hur viktigt det är för vårdnadshavarna att veta att barnen känner sig trygga. Både med barnen i barngruppen, och med de vuxna som finns på förskolan. Markström skriver om en önskan från vårdnadshavare som handlar om att förskollärarna ska erbjuda kunskap och information om barns utveckling till exempel. Markström förklarar att vårdnadshavarna fostrar sina egna barn, men att de ibland behöver tekniker för att göra detta på bästa sätt (Markström, 2005).

Konflikthantering

Hellman (2010) lyfter kopplingen "bråkighet" och typisk pojkighet. Som flicka är normen att inte vara högljud, eller att vara "bråkig". Att hamna i konflikter blir då avvikande och normbrytande ifall barnet är en flicka. Utfallet av det blir att tjejer tar avstånd från konflikter, och på så sätt går miste om viktig lärdom.

Hakvoort (2015) menar att det kan komma bra saker ur en konflikt, ser man det som något konstruktivt istället för något destruktivt kan det komma mer positivt än negativt ur en

konflikt. Hakvoort skriver om olika sätt att hantera en konflikt på och refererar till Thomas Jordan som har urskiljt tre olika strategier (ansatser) för konflikthantering: maktbaserad ansats, rättighetsbaserad ansats samt behovsbaserad ansats (Hakvoort, 2015).

Maktbaserad ansats är när en person bestämmer vem som har rätt och vem som har fel. Detta kan pedagoger använda sig av i olika situationer när det anses krävas ta ett beslut åt någon annan. Ett exempel kan vara om ett barn inte vill delta på en utflykt men det inte finns några pedagoger kvar i skolan, då kan man som pedagog ta beslutet att det barnet måste följa med (Hakvoort, 2015).

Rättighetsbaserad ansats är när man skriver ner regler på hur situationer ska gå till, för att förebygga konflikter. Om det uppstår en konflikt, ska det bara vara att följa dessa reglerna. Det kan dock vara svårt att sätta upp regler som gynnar alla parter. Ett exempel kan vara att det ofta uppstår konflikter mellan vissa barn i vissa konstellationer, då kan man sätta upp regler för vilka som får vara vid fotbollsplanen på rasten. Då förhindrar man konflikter där det brukar uppstå och alla barn vet redan innan att om man bara följer reglerna så är det inga problem (Hakvoort, 2015).

Behovsbaserad ansats innebär någon typ av dialog för att undersöka parternas behov, intressen, subjektiva tolkning samt önskemål. Denna ansatsen är vanlig i skolsammanhang då man som pedagog ofta medlar mellan olika barn. Ett exempel på hur en behovsbaserad ansats kan se ut är om ett barn råkat slå till ett annat barn av misstag när barnet skulle vända sig om, men det barnet blir jättearg för att hen trodde att den andra gjorde det med flit. När pedagogen vill veta vad som hänt får pedagogen föra en dialog med först den ena som berättar sin sida av det, och sedan den andra som får berätta sin sida, och hur de vill gå vidare nu (Hakvoort, 2015).

Bedömning, diagnostisering och tolkning av barns beteende

Lutz (2006) skriver om hur det sedan länge funnits ett sätt att arbeta med utvecklingsmål för att bedöma barnen i förskolan. Det var under utvecklingspsykologins tid i den svenska förskolan runt 30-50-talet som detta sätt att bedöma barnen startade. Lutz skriver om begreppet *barn med särskilt stöd*, och hur begreppet framkom under Barnstugeutredningen. Det var i läroplanen som begreppet först fick sitt stöd i hur barnen ska bemötas och bedömas. Författaren skriver hur det länge funnits svårigheter i stadsdelars ansvar att bemöta och hantera barn med särskilt stöd. Lutz förklarar riskerna med att se brister hos individen, och hur detta kan leda till att man kategoriserar barnet, och inte tittar på miljön som barnet befinner sig i, som skulle kunna göra skillnad för barns möjligheter till att bli delaktiga. Lutz påpekar hur det finns begränsad forskning kring förskolan och synen på avvikelser. Trots detta så finns det förskolor som grundar sig i utvecklingspsykologin. Det som kritiserats med utvecklingspsykologin är de bedömningar, kring vad som är strävansvärt och inte, som görs på barn i förskoleåldern. Författaren fortsätter med att poängtera att normalitet, utifrån normen kan bestå av vad barn klarar av utifrån ålder och mognad (Lutz, 2006).

Askland och Sataoen (2014) skriver om utvecklingspsykologi och hur det handlar om mer än själva barnet. För att förstå barnen måste vi tolka själva, för att kunna svara så bra vi kan till barnet. Det finns en risk att vi missuppfattar barnet. Ofta så speglar och färgar våra egna vardagsteorier hur vi tolkar barnet, och tror därefter att vi vet hur barnet känner (Askland och Sataoen, 2014). När vi ska tolka och se barnets kunskaper utgår vi från våra egna värderingar och upplevelser, och att det påverkar hur vi observerar eller samverkar med barnet. Pedagoger ska möta och tolka alla barns beteenden. Och i den relationen skriver Askland och Sataoen

(2014) om hur man själv kommer upptäcka saker om sig själv, och inte bara om kunskaper om barns utveckling. Det handlar om att man är i ett samspel med barnet, sig själv, kunskap och teori. Askland och Sataoen skriver att pedagogens egna historik påverkar hur de tolkar och förstår barnen. Relationen till arbetslaget, arbetsgivare och vårdnadshavare kan också påverka synen på barnens beteenden. Dessa personer bidrar till att avgöra barns kvaliteter. "När man ska förstå barn måste man göra upp med orsak-verkan-tänkandet" (Askland och Sataoen, 2014, s.217). Det är alltså viktigt att förstå varför barnen gör som de gör, och hur vi runt om barnet påverkar och bidrar till vissa kvaliteter barnet har. Därför är alla dessa delar beroende av varandra, för att vi ska förstå hur barnet tänker och agerar.

Askland och Sataoen (2014) skriver att - desto mer kunskap och information vi har om barnet, så kan vi lättare göra bra val när vi försöka möta barnet. Författarna skriver om tre infallsvinklar som har betydelse när vi ska möta barnet.

- *"Vi kan förstärka barnets resurser, utmana det, stödja det i att behärska något nytt, göra välbekanta saker på nya sätt, osv.*
- *Vi kan kompensera för det vi tolkar som brister i barnets liv.*
- *Vi kan beskydda barnet mot det som vi tänker är destruktiva handlingar från barnet självt, mot sig självt."* (Askland och Sataoen, 2014, s. 219).

Gerland och Aspeflo (2014) skriver om hur synen på hur barn förväntas bete sig blir smalare ju mer tiden går. Det vi idag anser som ett oacceptabelt beteende skiljer sig från tidigare år, vilket vi menar gör det svårare för barnen att passa in i dessa ramar som samhället ständigt skapar. Författarna skriver även om hur lärare i vissa fall tar på sig en roll där hen diagnostiserar barnet, vilket inte är hens uppdrag att göra. På så sätt måste barnen passa in i normen för att inte råka bli "diagnostiserade" av en lärare som anser att barnet är icke-normativt (Gerland och Aspeflo, 2014). Det är det här vi kan relatera till som har hänt på de olika verksamheter vi varit på. Pedagoger slänger sig med begreppen "ADHD" och "autism" som vardagsbegrepp och använder det som någon sorts ram för ett beteende hos barn.

Jan Tenstam som är barn och ungdomsläkare skriver däremot i Läkartidningen (1999) om hur det finns en rädsla bland läkare kring att sätta diagnoser på barn, eftersom att skolan ska vara till för alla barn. Tenstam skriver att det är omöjligt att skapa en skola för alla barn då alla är olika. Han fortsätter med att skriva om hur skolan borde anpassa sig efter barnen, snarare än att barnen ska anpassa sig efter skolan (Terstam, 1999). Vi valde Tenstams artikel av den anledning att vi endast har med perspektiv ur den pedagogiska världen som vi befinner oss i. Läkare förhåller sig till andra lagar och regler än lärare och skulle därför kunna se på problem på ett annat sätt. Vi finner denna artikel relevant då han tar upp ämnet i att sätta diagnos eller inte samt diskuterar den. Detta är något vi har märkt är en pågående debatt inom skolans värld på många ställen. Som vi skrev tidigare använder lärare sig av begreppen "ADHD" och "autism" för att kunna ha en anledning kring varför ett barn beter sig som hen gör, istället för att anpassa sin undervisning efter barnens behov, oavsett om det finns någon diagnos eller inte (Gerland och Aspeflo, 2014).

Gerland och Aspeflo (2009) skriver om barn som har ett behov av en nära relation och av den anledningen kan verka nonchalanta och anses som obrydda när de egentligen bara har ett behov av särskilt stöd på det planet. De menar att det finns barn som anses inte lyssna eller bry sig när en vuxen säger till om barnet inte har en bärande relation till den vuxna. Till exempel lyssnar barnet annorlunda på sin förälder, jämfört med sin lärare. Detta för att de har olika relation till varandra. Om den vuxna som barnet har denna starka relationen till hade

sagt till på precis samma sätt eller om samma sak så hade barnet betett sig på ett annat sätt. Författaren menar även att man som pedagog ser blyga- och otrygga barns behov av närhet på ett tydligare sätt. Man ser även att lärare har lite mer tålamod med dessa barnen än med de som känns tryggare i sig själva, men att dessa barnen som beskrivits inte är blyga eller otrygga, utan de verkar bara inte bry sig om vad pedagogerna säger till dem. De följer inte regler som alla barn ska följa som exempelvis att gå ut på rast eller in efter rast, gå på ett led till matsalen etc, utan gör annat istället. Tar pedagogerna upp detta med vårdnadshavare menar Gerland och Aspeflo att de oftast inte förstår alls vad förskolan pratar om eftersom att barnet ofta är väldigt skötsamt hemma och lyssnar på vad vårdnadshavarna säger, eftersom att barnet har en nära och bärande relation till dem (Gerland och Aspeflo, 2009).

Palla (2009) nämner begreppet segregation, och beskriver det som något som skapas av att få en permanent benämning som "barn i särskilt stöd" exempelvis. Där skapas en segregation genom att det skapas grupperingar i vem som är si och vem som är så. Palla beskriver barn med olika typer av svårigheter som hon har erfarenhet av, och menar att dessa barn hittade sig själva i gruppen ändå, och undrar vem som säger att de är i behov av särskilt stöd? (Palla, 2009)

Palla (2009) skriver om stöd på olika nivåer. Hon benämner dem som individ-, grupp- och organisationsnivå och menar att dessa är sätt att skapa stöd i olika steg. Palla menar på att samarbetet med vårdnadshavare är viktigt, då de följer upp vad de gör hemma och så kan det arbetas för samma sak på förskolan. Där kan man ställa sig frågan om det är barnet som är i behov av särskilt stöd eller om det är vi pedagoger? Palla förklarar att man som pedagog ska lägga större vikt på vad barnet klarar av, istället för på vad barnet inte klarar av. Istället för att dela upp barnen i olika grupper, rum eller byggnader så är möten med andra det som bygger upp någon typ av självkänsla, för att kunna skapa möten med andra människor senare i livet (Palla, 2009).

Barns självbild, agens och social perception

Nilsson (2015) skriver om social perception, vilket handlar om hur man själv reagerar både på ett rationellt plan och på ett emotionellt plan, av olika intryck man får av andra människor. Det handlar framförallt om icke-verbal kommunikation, vilket betyder att man alltså tolkar egenskaper och orsaker kring någon annans beteende (Nilsson, 2015). Detta hade man kunnat koppla till hur pedagogers ledarskap påverkar barnen genom att det hade kunnat skapa förutfattade meningar om dem. Det tror vi att i sin tur hade kunnat påverka barnen till att placera sig själva i olika fack, eller sätta någon sorts stämpel på sin identitet för att man fått känna känslan av att det "alltid är jag som börjar". Om det barnet får höra det hela sin uppväxt och får skulden för saker som händer där ingen sett situationen. Utan bara utgått från sin egen tolkning av situationen, beroende på vilka barn som var med i konflikten, så är det inte speciellt konstigt om barnet har med sig det i sitt bagage senare i livet. Detta är något som vi tror hade kunnat påverka barnet socialt i samhället, och kunna påverka den sociala hållbarheten för barnet på ett negativt sätt.

Åt andra hållet hade barn som anses som skötsamma och väldigt sällan hamnar i konflikter, istället kunna sätta stämpeln på sig själva som att de inte syns. Samtidigt som de hade kunnat känna att det alltid är någon annan som syns mer, och att dessa barnen inte ser sig själva som lika viktiga, och på så sätt få sämre självkänsla. Detta hade också kunnat påverka den sociala hållbarheten i samhället på ett negativt sätt, trots att det är det motsatta jämfört med det

tidigare nämnda. Genom att ständigt arbeta med sitt tankesätt kring att inte placera barnen i fack utan att istället se objektivet på situationerna som sker, så kan detta fenomen minska (Nilsson, 2015).

Enligt vår tolkning så menar Nilsson (2015) att vissa barn placerar sig själva i olika fack, för att de blir bemötta på olika sätt på olika ställen. Dessa barnen anser vi är viktiga att fånga upp så tidigt man kan för att de inte ska hamna i den positionen, då deras självkänsla riskerar att försämrans och de börjar leva utifrån hur de förväntas vara, samt hur de tror att andra människor ser på dem. Vi tolkar att det är viktigt att fånga upp dessa barnen tidigt för att de i längden hade kunnat utveckla svårigheter av olika slag i sina relationer med andra barn, eller vuxna. Konfliktanteringen hos ett barn som har satt sig i facket att det alltid är hen som har gjort fel, hade man kunnat ana blir svårhanterlig. Om ett barn är van vid att alltid få skulden för allt som sker, så är sannolikheten kanske inte så stor att detta barnet utvecklar förmågor vid god konfliktantering, eftersom att barnet antagligen redan har förstått att hen kommer få skulden för det, oavsett vad som hänt.

Författaren Emelie Kinge (2015) skriver om barns självbild. Detta är något vi funnit intressant eftersom att Kinge förklarar att barnen präglas utifrån andras bild av dem. Kinge skriver om hur barns självbild påverkas av de ord vi använder för att beskriva deras beteenden. Är beteendet "avvikande" från normen, och barnet får höra att detta är något icke-önskvärt, så påverkas deras självbild. Författaren skriver om hur avgörande självbilden är för barnens lärande och utveckling. Om barnet upplever sig själv som problematisk utefter andras bild av dem, så präglar även det barnets självbild, och hur den uppfattar sig själv. Kinge skriver om att man måste hjälpa barnet att upptäcka sig själv, genom att hjälpa dem att rikta uppmärksamheten och intresset mot sig själva. Det är där barnet kan hitta svaren och orden. Författaren skriver även hur viktiga vårdnadshavarna är för barnens utveckling, tillsammans med barnets egna biologiska livskraft (Kinge, 2015).

Magnus Karlsson (2018) skriver om barn som sociala aktörer. Han betonar att barnen tar efter de vuxnas kultur, och de normer som råder i samhället. Karlsson menar att det är "aktiva" vuxna som formar barnen till att "bli socialiserade" som han benämner det som, vilket görs för att passa in och fungera i samhället (Karlsson, 2018).

Karlsson (2018) refererar till Dalgren (2015) som förklarar hur barn som inte blivit sedda som kompetenta aktörer i kommunikation med vuxna, får problem med att se hur ett samspel mellan vuxna och barn fungerar (Karlsson, 2018). Karlsson (2018) skriver även om Speiers (1971-1976) och Mackays (1974) empiriska studier om hur barn kan ha interaktion och samspela med vuxna. Detta utan att de vuxna visat på hur barnen ska delta, samt vilka ramar de ska hålla sig inom (Karlsson, 2018).

Karlsson (2018) beskriver en studie som Mackay (1974) tagit fram, där lärare och elever skulle samspela i en sagsituation. Läraren ställde frågor om sagan till barnen som svarade, och läraren korrigerade sedan barnens svar. Detta trots att svaren barnen svarade var fullständigt relevanta. Mackay (1974) förklarar det i Karlsson (2018) som att de vuxna har tolkningsföreträde, och inte behöver ägna sig åt barnens perspektiv (Karlsson, 2018). Markström (2005) refererar till William Corsaros forskning kring yngre barn och deras sätt att påverkas av normer. Corsaro presenterar att barn tar efter de vuxnas normtänk, men att de ihop med andra barn i sin omgivning skapar egna normer och intryck (Markström, 2005).

"Det är enligt Corsaro i mötet med andra som vi skapar och återskapar regler för hur vi ska uppträda i olika sammanhang" (Markström, 2005, s. 9).

Karlsson (2018) skriver hur de forskats kring barnens makt i relation till barnens agens, samt om det kan ge barnen större makt än vad de kan klara av. Författaren refererar till Hutchby och Moran-Ellis (1998) som skriver att ”om man likställer barns möjligheter och kompetenser med vuxnas, där barndom likställs med ”adulthood”, riskerar det skymma den maktobalans som finns mellan vuxna och barn” (Karlsson, 2018, s.25, med referens till Hutchby och Moran-Ellis, 1998).

Slutsatser och diskussion

Denna del börjar med en diskussion om de utvalda teman vi fokuserat på utifrån vårt syfte samt våra frågeställningar. Detta sammanfattas och sammanställs för att sedan skriva fram hur det kan relateras till förskolans praktik.

Vad är det som klassificerar ett specifikt beteende som avvikande?

Hellman (2010) menar att vi får med oss vad som anses som normalt, och ett acceptabelt sätt att bete sig på när normer upprepas ett flertal gånger. Att vi sedan väljer att följa strömmen eller inte, det är vad som skapar normen, eller ett avvikande beteende. Om jag väljer att göra som de andra för att det verkar vara det rätta sättet, så ses det som ett resultat av normerna som finns i samhället (Hellman, 2010). I det stora hela handlar det egentligen om ett beteende som upprepas, och på så vis får med sig fler och fler personer på samma spår, vilket i sin tur skapar normalitet. Om man väljer att inte göra som alla andra för att man ser en bättre väg, då kan det anses som avvikande. Men man kan fråga sig om det alltid ses som avvikande när någon tar en ny väg, eller om maktpositioner spelar någon roll i det här? Om exempelvis en kändis, och på så sätt förebild för många, väljer att ha på sig kläder som skiljer sig från normen så kan det istället bli en ny trend. Men om en i mängden som inte lika många ser upp till gör samma sak, så anses det som avvikande. Då är teorin kanske bara för delar av befolkningen?

Lutz (2006) lyfter begreppet avvikelseperspektiv som något vi människor använder när vi kategoriserar andra människor. Han är negativ till den typen av kategorisering, då diskussionen kring vad som är normalt kontra vad som är avvikande är svår att definiera, vilket han menar kan bidra till att man diagnostiserar barnen ur detta perspektivet. Elmeroth (2018) menar att alla människor kategoriserar och placerar människor i fack, för att den mänskliga hjärnan fungerar så. Så, handlar det då om ur vilket perspektiv kategoriseringen sker? Att man ska utgå från ett mer neutralt perspektiv? Eller handlar det om bemötandet gentemot personen man kategoriserat? Att ha ett mer neutralt förhållningssätt inom kategoriseringen, mer än vilket perspektiv man kategoriserar utifrån? Oberoende av vilket perspektiv man utgår ifrån, så handlar det om ens eget synsätt och förhållningssätt.

Hellman (2010) undersöker normskapande hos barn, samt hur de skämtar om de rådande normerna i en samlingsituation. Det visar på att de får med sig vad normen är och vad som förväntas av dem, samtidigt som det visar lika tydligt hur väl medvetna de är om normerna, när de till och med kan förvränga dem till sin motsats, och leka med normen. Just samlingsnormen kan vara en bra norm att de får med sig. Att de ska sitta still, att de ska lyssna till den som talar samt räcka upp handen när de vill säga något etc (Hellman, 2010). Det som oroar oss är däremot hur väl de troligen får med sig resterande normer som existerar lika mycket, som vi inte anser som lika positiva. Exempelvis vad det ger för maktpositioner beroende på vem du är, om du är tjej eller kille, om du är etnisk svensk eller invandrare, om du är högljudd som tjej kontra högljudd som kille etc. Samt vad det innebär att vara det ena eller det andra.

Hellman (2010) behandlar som tidigare nämnt även kopplingen mellan ”bråkighet” och ”typisk pojkighet”, vilket hon i stora drag beskriver som något som hade kunnat bidra till mäns fortsatta maktposition över kvinnor, och även över andra män (Hellman, 2010). Men är inte alla sådana typer av kopplingar mellan kön och beteende konstruerade utifrån normer? Då undrar vi om, samt hur, synen på detta förändras beroende på hur vi bemöter dessa normer tidigt i förskolan. Samt hur vi arbetar för att motverka de normer som redan existerar, främst för unga pojkar.

För att ställa sig frågan kring hur normalitet och avvikelse skapas så beskriver Lutz (2006) det som att normalitet handlar om att de flesta människor beter sig som de flesta andra (Lutz, 2006). Det gör på så sätt att de som inte beter sig som de flesta andra anses som avvikande. Då kan man ställa sig frågan om hur man förändrar majoritetens sätt med hjälp av den maktposition man har som vuxen, lärare och förebild. Om jag som lärare, som barnen ser upp till, väljer att ha ett icke-normativt utseende som inte passar in i samhällets normer. Antingen med hjälp av kläder eller en icke-normativ frisyra eller annat. Även om jag väljer att bete mig på ett avvikande sätt och försöker få det att normaliseras. Hade normen planat ut, alternativt förändrats då? Eller hade de bara tyckt att jag var märklig? Lutz hänvisar till Skrtic (1995) som menar att normalitet definieras olika i olika sammanhang, och att makt påverkar dessa. Skrtic menar att det finns yrkesutövare som kan ta makten för att avgöra vad som är ” normalt ” respektive ”avvikande”. Det bekräftar en del av funderingarna ovan, kring att förändra normen genom att som en person med högre maktposition bete sig avvikande själv.

Vilka beteenden anses som avvikande?

Nilsson (2015) skriver hur vi tolkar andras beteende som egenskaper hos individen. Det handlar om förutfattade meningar som vi pedagoger skapat (Nilsson, 2015). Som Kinge (2015) skriver, så präglas barnets bild av sig själva utifrån vad andra tycker och tänker om den. Det är ett sätt att kategorisera och att ge barnet sin tillhörighet inom det avvikande beteendet. Barnet blir tillskriven en roll som vi pedagoger gett hen. Om barnet bara får höra att den är problematisk, så blir detta till slut en sanning för barnet. Vi frågade oss tidigare om det spelar roll vad man har för perspektiv i sin kategorisering kring barn, om man hade ett avvikandeperspektiv eller inte. Här visar sig den riktiga baksidan av det, då barnen tillsätter sig egna attribut utifrån vad de fått höra och hur de har blivit kategoriserade tidigare. Hur påverkas barnets självbild av sättet som andra personer ser på hen? Att en själv alltid gör fel, att en själv aldrig säger något, att man pratar för högt eller för mycket. Det finns många olika kategorier att bli placerad i som kan leda till att barnet identifierar sig med, vilket absolut inte hade behövt hända. När man inser att det är så mycket som påverkas av endast pedagogers förhållningssätt, så inser man hur viktig yrkesprofessionen är.

Kinge (2015) skriver som tidigare nämnts om barns självbild, och hur avgörande självbilden är för barnets kommande lärande och utveckling. Kinge betonar vikten av att hjälpa barnen att upptäcka sig själva genom att rikta fokus på dem själva. Den sociala perceptionen som Nilsson (2015) beskriver är dock något man behöver passa sig lite för då dessa två kan krocka om man som pedagog inte tänker sig för. För om vi ska rikta mycket fokus på barnen och hjälpa dem att hitta sig själva, men visar på att vissa barn är ”jobbiga” eller ”alltid gör si eller alltid gör så”, så kan det få ett helt annat resultat än det man tänkt sig (Nilsson, 2015). Då kan man ställa sig frågan för att förstora upp perspektivet – Kan saker man råkar slänga ur sig få ett barns självbild att försämrats, och i sin tur göra att de misslyckas i skolan resten av livet då lärandet tar stryk? När det första man ser på lärarnas tidning är citatet ”En växande andel av förskolans personal saknar helt utbildning för att arbeta med barn. Men det ser väldigt olika ut – i de sämst rustade kommunerna har hälften av de anställda inte rätt kompetens.” (citat hämtat från <https://lararnastidning.se/allt-vanligare-med-utbildad-personal-i-forskolan/>,

hämtad 2020-02-18), så kan man ställa sig frågan - Vad gör det då med förskolan och skolan att ha så mycket utbildad personal på plats, som inte har alls samma kunskap om dessa konsekvenser? Vad kan utfallet av det bli? Kan det bidra till att den utbildade personalen hämmar barns lärande och utveckling, på grund av okunskap?

Barn som hamnar i konflikter är viktiga att fånga upp i tid och avsätta tid till att bygga starka relationer till detta barnet, då menar Gerland och Aspeflo (2009) att man gör både barnet i fråga och även gruppen en stor tjänst (Gerland och Aspeflo, 2009). Vi anser att det kan vara svårt att veta vilka barn det är som har det såhär och vilka barn det är som bara testat gränser och försöker hitta ramarna i gruppen, och att det tar tid att komma fram till det. Vi menar även att det kan anses som att man "daltar" med dessa barnen om man tillåter att de gör lite som de vill tills man fått den relationen som krävs, för även det är tidskrävande.

Författarna Lutz (2006) och Palla (2009) diskuterar farorna med att se brister hos barnen, och hur detta kan leda till att barnet blir kategoriserat. Palla nämner hur särklasser segregerar barnen, och permanent bedömer barnen som "barn i behov av särskilt stöd". För Palla så handlar detta om frågan, vem behöver stöd? Är det barnen eller pedagogerna? (Palla, 2009) Lutz (2006) ser också en svårighet i frågan om stöd, då författaren skrivit att det sedan länge funnits svårigheter att just ta ansvar och hantera barn som behöver särskilt stöd. Är det pedagogerna som behöver öka sin kompetens, eller sitter ansvaret högre upp hos till exempel politiker för att det ska skapas trygga miljöer för barn som kan vara i behov av särskilt stöd? (Lutz, 2006)

Hur har dessa barn bemötts i förskolan?

Lutz (2006) förklarar hur man alltid arbetat med utvecklingsmål för att bedöma barn i förskolan. Men hur ska man bedöma barnen utan att kategorisera dem? Lutz problematiserar bedömning av barn på så sätt att man riskerar att se brister hos individen. Lutz förtydligar hur viktig miljön är för att barnen ska få möjlighet att bli delaktiga. Det är hos oss framtida förskollärare ansvaret ligger i att barnet ska bli delaktiga. Ändrar vi vårt synsätt från att det är individens svårigheter, till våra svårigheter så blir det lättare att hjälpa barnet till delaktighet. Dock skriver Lutz fortsättningsvis att det inte finns så mycket forskning kring avvikelser och synen kring det.

För att förstå barnet skriver Askland och Sataoen (2014) att vi måste tolka själva. Våra egna tolkningar kan då leda till att vi missförstår barnet, och lägger i våra egna erfarenheter och tankar. Detta kan i sin tur leda till att barnen bemöts olika av olika pedagoger. Vissa av barnen kanske får stöttning och förståelse i sina tankar och beteende, medan andra blir kategoriserade. Samtidigt så skriver Gerland och Aspeflo (2014) att dagens samhälles syn på normalitet blir begränsad inom en viss ram. Hur ska de då bli för barnen när förväntningarna höjs mer och mer med tiden?

Som vi skrivit innan, så upplever vi från erfarenheter inom yrket blandat med texter i uppsatsen, att barnen försöker passa in i normen för att inte bli diagnostiserade av förskollärare eller annan personal på förskolan som är "hobby"-neurologläkare. Detta är något vi upplevt mer än en gång när vi varit ute på praktik. Har barnet däremot en diagnos så förklarar Tenstam (1999) att vi pedagoger ska anpassa oss efter barnet, än tvärtom. Dock skriver Tenstam att det är omöjligt att driva en förskola för alla barn, då alla barn är olika individer (Terstam, 1999).

Palla (2009) problematiserar segregationen i förskolor runt om i Sverige. Det leder till att vi pedagoger har förbestämda bedömningar på att barnen är antingen sån, sån eller sån. Ungefär som att det finns bara dessa tre möjliga sätt att vara på. Palla ställer sig, eller oss frågan om

vem det är som behöver stöd. Är det vi pedagoger som kanske behöver mer stöd än barnen? Det upplever vi att många av artiklarna, avhandlingarna och böckerna tyder på. Till exempel när Lutz (2006) kritiserar hur vi är inriktade på individens brister, istället för miljön.

Både Lutz (2006) och Palla (2009) skriver om integration och inkludering. Författarna är eniga om att miljön ska anpassa sig efter barnen och inte tvärt om (Palla, 2009). Lutz menar på att integreringen mellan barn är viktig för just barnen, och att man som pedagog ska ge barnen möjlighet att mötas, i till exempel en blandad barngrupp med ålder 1-5 år. Lutz (2006) och Karlsson (2018) skriver båda om vuxna/förskollärare som viktiga aktörer i normskapande i förskoleverksamheten. Karlsson benämner aktören som vuxna, och menar på att det kan vara vuxna i barnens omgivning. Karlsson menar å ena sidan att det är de vuxnas ”kultur” som barnen tar efter. För att barnen ska bli socialiserade så krävs det en vuxen som ”lär” barnen (Karlsson, 2018). Dock förklarar Lutz att barnen å andra sidan också är viktiga aktörer i hur normer skapas i förskolan. Trots detta så finns det förhoppningar om hur barnen ska vara självständiga, och tycka om förskolemiljön. Författarna Solmon och Lee (2008) samt Lutz förklarar hur viktiga barnens erfarenheter är i relation till hur de tolkar den sociala miljön (Solmon och Lee, 2008). Som Lutz skriver, så kan normaliteten förändras beroende på vilken miljö barnet befinner sig i. I den ena stunden kan barnet uppfattas normativt, och i andra stunden inte. Barnen kan dock uppfatta dessa normer olika, och detta leder i sin tur till att barnet lever i någon annans bild av den (Lutz, 2006).

Avslutningsvis

I arbetet har vi velat belysa vad för forskning som finns om normer och avvikelse av barn. Det vi kommit fram till är att forskningen är begränsad, som Lutz (2006) skriver i sin avhandling om normer och avvikelse (Lutz, 2006). Samtidigt som forskningen varit begränsad, så har vi funnit många svar på våra personliga och uppsats-frågor. Det som varit centralt för oss har handlat om hur normerna skapas, hur stor roll vår kompetens och tänkande har för barns delaktighet. I våra kommande roller som förskollärare, så är detta arbetet något vi tar med oss. Allt vi lärt oss om kategorisering, normer och barns självbild, med mera är otroligt värdefullt i våra egna tankar över hur vår roll ska bli. I och med att vi samlar på oss erfarenheter, kunskap och personliga egenskaper så skapar vi vår helt egna individuella roll som förskollärare, och detta arbete tror vi kommer hjälpa oss på vägen. Frågan återstår nu över hur dessa normer kommer fortsätta i framtiden. Hur ser det ut om ytterligare 20-30 år? Är ramen för hur barn ska bete sig ännu snävare? Kan barn då vara avvikande, men ändå delaktiga i förskolan som de normativa barnen?

Det vi hoppas på är att lärare och människor som arbetar med barn och unga reflekterar över sitt egna förhållningssätt. Att lärare inser hur viktiga de är för barns chans till likvärdig förskola och delaktighet. Våra tidigare erfarenheter har både gett oss hopp, men också mycket att fundera och reflektera över. Detta har vi fått hjälp med genom all vetenskap vi läst och studerat under arbetets gång.

Referenser

Askland, L. & Sataoen, S.O. (2014). *Utvecklingspsykologiska perspektiv på barns uppväxt*. (2., [rev.] uppl.) Stockholm: Liber.

Elmeroth, E. (2018). *Etnisk maktordning i skola och samhälle*. Studentlitteratur: Lund. (180 s.)

Eriksson, A. (2014). Barns delaktighet i förskolan. I A. Sandberg (Red.) *Med sikte på förskolan - barn i behov av stöd* (s. 9-303). Lund: Studentlitteratur.

Gerland, G. & Aspeflo, U. (2009). *Barn som väcker funderingar: se, förstå och hjälpa förskolebarn med en annorlunda utveckling*. Enskededalen: Pavus utbildning.

Hakvoort, I. & Friberg, B. (red.) (2015). *Konflikthantering i professionellt lärarskap*. (3., [uppdaterade och utökade] uppl.) Malmö: Gleerup.

Hellman, A. (2010). *Kan Batman vara rosa? [Elektronisk resurs] förhandlingar om pojkighet och normalitet på en förskola*. Diss. Göteborg : Göteborgs universitet, 2010. Göteborg.

Johansson, T. (2012). *Den lärande människan: Utveckling, lärande, socialisation*. (1. uppl.. ed.). Malmö: Liber. (160 s.)

Karlsson, Magnus, 2018. *Moraliskt arbete i förskolan. Regler och moralisk ordning i barn-barn och vuxen-barn interaktion*.

Kinge, E. (2015). *Empati: närvaro eller metod*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Langmann, E. Månsson, N. (2016). Att vända blicken mot sig själv: En problematisering av den normkritiska pedagogiken. *Pedagogisk Forskning i Sverige* årg 21 nr 1-2 2016 issn 1401-6788.

Lutz, K. (2006). Konstruktionen av det avvikande förskolebarnet. *En kritisk fallstudie angående utvecklingsbedömningar av yngre barn*. Malmö högskola, 2006. Malmö. ISSN: 1651-4513

Markström, A-M. (2005). *Förskolan som normaliseringspraktik: en etnografisk studie*. (Linköping Studies in Pedagogic Practice No.1). Linköping: Linköping universitet, Institutionen för utbildningsvetenskap.

Nationalencyklopedin. (2019). Hämtad 2019-09-23 från <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/specialpedagogik>

Nilsson, B. (2015). *Socialpsykologi: teorier och tillämpning*. (1. uppl.) Stockholm: Liber.

Palla, L. (2009). *En förskola för alla: Tre artiklar om förskola och (special)pedagogik*. Specialpedagogiska rapporter och notiser från Högskolan Kristianstad, Nr 3.

Persson, S. (2015). *En likvärdig förskola för alla barn - innebörder och indikationer*. Vetenskapsrådet, s.5-97.

Sandberg, A. (2014). *Med sikte på förskolan - barn i behov av stöd*. Lund: Studentlitteratur. (306 s.)

SFS 2010:800. Skollag. Stockholm: Utbildningsdepartementet. Hämtad 2019-09-23 från <https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/skollagen-och-forordningar>

Skolverket. (2018). *Läroplan för förskolan Lpfö 18*. Hämtad 2019-09-23 från https://www.skolverket.se/sitevision/proxy/publikationer/svid12_5dfee44715d35a5cdfa2899/55935574/wtpub/ws/skolbok/wpubext/trycksak/Blob/pdf4001.pdf?k=4001

Solmon, M, A., Lee, A, M. (2008). Research on Social Issues in Elementary School Physical Education. Louisiana State University. DOI: 10.1086/529105.

Stafström, S. (2017). God forskningsred. Vetenskapsrådet.

Tenstam, J. (1999). Måste "Stökiga Kalle" få en diagnos för att hamna rätt? *Läkartidningen*, 96(24), s.2951.

Bilagor

Bilaga 1. Redovisning av datainsamling av utvalda vetenskapliga artiklar.

Artikel (titel, författare, år)	Databas	Sökord	Begränsning	Antal träffar	Antal valda artiklar	Inkluderad i uppsatsen
En likvärdig förskola för alla barn - innebörder och indikationer. Persson, S. (2015)	Supersök	Likvärdig förskola	Vetenskapliga artiklar	17	1	Ja
Måste "Stökiga Kalle" få en diagnos för att hamna rätt? Tenstam, J. (1999)	Supersök	Barnomsorg diagnos	Vetenskapliga artiklar	4	1	Ja
Exploring the Phenomenology of Whiteness in a Swedish Preschool Class. Schwarz, E. & Lindqvist, B. (2018).	Education research complete	Norms AND preschool	Vetenskapliga artiklar	165	1	Nej
Identifying aggressive victims in Chinese children's peer groups. Yiyuan, Xu, Farver, J. A. M., Schwarz, D., & Lei Chang. (2003).	Education research complete	Normative AND children	Vetenskapliga artiklar	1334	1	Nej
Konstruktionen av det avvikande förskolebarnet: en kritisk fallstudie angående utvecklingsbedömningar av yngre barn. K. Lutz. (2006)	Supersök	Avvikande barn i förskolan	Avhandling	6	1	Ja
En förskola för alla: Ett uppdrag för specialpedagogen - eller? Palla, Linda. (2009)	Supersök	Förskola för alla	Vetenskapliga artiklar	318	3	Ja
Dubbla Sociala Normer ; Existenser Och Effekter I Vardagen För Personer Med Funktionsnedsättning. Nordgren, Camilla. (2009).	Supersök	Sociala normer	Vetenskapliga artiklar	147	2	Nej
What's in a Name? The Sociology of Psychiatric Diagnoses. Lian, Olaug S. (2014)	Supersök	Sociala normer	Vetenskapliga artiklar	147	2	Nej
Kan Batman vara rosa? [Elektronisk resurs] förhandlingar om pojkighet och normalitet på en förskola. Hellman, Anette. (2010)	Supersök	Normer pojkighet		8	1	Ja
Skolgården Som Socialt Rum - The Schoolyard as Social Space. Rönnlund, Maria. (2015).	Supersök	Sociala rum	Vetenskapliga artiklar	331	1	Nej
"Svårigheter Och Möjligheter Med En Inkluderande	Supersök	Normer barn	Vetenskapliga artiklar	112	1	Nej

Pedagogik." Sörensdotter, Renita. (2014)						
Motor coordination and health-related physical fitness of children with developmental coordination disorder: A three-year follow-up study. Li, Yao-Chuen., Wu, Sheng K., Cairney, John., & Hsieh, Chiu-Yun.	Education research complete	Children AND disabilities	Vetenskapliga artiklar	24,103	1	Nej
Förhållningssätt till den flerdimensionella specialpedagogiken. Palla, Linda. (2009)	Supersök	Förskola för alla	Vetenskapliga artiklar	318	3	Ja
Behov av särskilt stöd - vad, vem, när och hur. Palla, Linda. (2009)	Supersök	Förskola för alla	Vetenskapliga artiklar	318	3	Ja
Moraliskt arbete i förskolan. Regler och moralisk ordning i barn-barn och vuxen-barn interaktion. Karlsson, Magnus. (2018)	Fick den av handledare		Avhandling		1	Ja
Research on Social Issues in Elementary School Physical Education. Melinda A. Solmon Amelia M. (2008).	Education research complete	Norms-and-“Children”	Vetenskapliga artiklar	3426	1	Ja
Att vända blicken mot sig själv: En problematisering av den normkritiska pedagogiken. Langmann, E., & Månsson, N. (2016)	Supersök	Vända blicken mot sig själv	Vetenskapliga artiklar	21	1	Ja
Förskolan som normaliseringspraktik – en etnografisk studie. Markström, Ann-Marie. (2005)	Fick den av handledare		Avhandling		1	Ja

Tabell 1. Databassökningar - Sökvägar för vetenskapliga artiklar som valdes ut initialt (n=18)

Artikel (titel, författare, år)	Hämtad från referenslista ifrån utvald artikel:	Inkluderad i uppsatsen
Kunskapssociologi: Hur individen skapar och formar sin sociala verklighet. Berger, Peter L. & Luckmann, Thomas., (1966/1998).	Lutz (2006)	Nej
Makt, kontroll och pedagogik. Bernstein, Basil & Lundgren Ulf P. (1983).	Lutz (2006)	Nej
An introduction to social constructionism. Burr, Vivien (1995).	Lutz (2006)	Nej
Om skolbarns olikheter, diskurser kring ”särskilda behov” i skolan: med historiska jämförelsepunkter. recensioner i peer-reviewed. Börjesson. Mats (1997).	Lutz (2006)	Nej
I problembarnens tid: Förnuftets moraliska ordning. Börjesson, Mats & Palmblad, Eva (2003).	Lutz (2006)	Nej
Forskning inom det specialpedagogiska området: en kunskapsöversikt. Emanuelsson, Ingemar, Persson, Bengt & Rosenqvist, Jerry (2001).	Lutz (2006)	Nej
Discourse and social change. Fairclough, Norman (1992).	Lutz (2006)	Nej
Autism och autismliknande tillstånd hos barn, ungdomar och vuxna. Gillberg, Christopher (1994).	Lutz (2006)	Nej
God forskningssed. Stafström, Sven. (2017)	Vetenskapsrådet (2015)	Ja

Tabell 2. Manuella sökningar - Sökvägar för vetenskapliga artiklar som valdes ut initialt (n=9)

Bilaga 2. Inkluderade vetenskapliga artiklar.

Förkortning	Författare	Titel	År	Land
Langmann och Månsson (2016)	E, Langmann och N, Månsson	Att vända blicken mot sig själv: En problematisering av den normkritiska pedagogiken.	2016	Sverige
Karlsson (2018)	Magnus Karlsson	Moraliskt arbete i förskolan. Regler och moralisk ordning i barn-barn och vuxen-barn interaktion	2018	Sverige
Persson (2015)	Sven Persson	En likvärdig förskola för alla barn - innebörder och indikationer.	2015	Sverige
Tenstam (1999)	Jan Tenstam	Måste ”Stökiga Kalle” få en diagnos för att hamna rätt?	1999	Sverige
Palla (2009)	Linda Palla	En förskola för alla: Ett uppdrag för specialpedagogen - eller?	2009	Sverige
Palla (2009)	Linda Palla	Förhållningssätt till den flerdimensionella specialpedagogiken	2009	Sverige
Palla (2009)	Linda Palla	Behov av särskilt stöd - vad, vem, när och hur	2009	Sverige
Lutz (2006)	Kristian Lutz	Konstruktionen av det avvikande förskolebarnet. En kritisk fallstudie angående utvecklingsbedömningar av yngre barn.	2006	Sverige
Solmon och Lee (2008)	Melinda A. Solmon Amelia M.	Research on Social Issues in Elementary School Physical Education.	2008	USA
Vetenskapsrådet (2017)	Sven Stafström	God forskningssed.	2017	Sverige
Markström (2005)	Ann-Marie Markström	Förskolan som normaliseringspraktik – en etnografisk studie.	2005	Sverige

Tabell 3. Förkortning, författare, titel, publiceringsår och land (där studien är utförd) för utvalda vetenskapliga artiklar (n=11).

Bilaga 3. Exkluderade vetenskapliga artiklar.

Vetenskaplig artikel	Orsak till exkludering
"Svårigheter Och Möjligheter Med En Inkluderande Pedagogik."	Artikeln lät bra vid titeln, men den gick inte att öppna.
"Dubbla Sociala Normer ; Existenser Och Effekter I Vardagen För Personer Med Funktionsnedsättning."	Inriktad på funktionsnedsättning, vilket vi tänkte haft med i början men sedan exkluderade ur vår undersökning.
"What's in a Name? The Sociology of Psychiatric Diagnoses."	Inriktad på diagnoser, vilket vi tänkte haft med i början men sedan exkluderade ur vår undersökning.
" Skolgården Som Socialt Rum - The Schoolyard as Social Space."	Vi läste igenom för att vi tänkte att det kunde vara relevant för förskoleklasselärover, men det var för äldre barn samt endast utomhusvistelse.
"Motor coordination and health-related physical fitness of children with developmental coordination disorder: A three-year follow-up study."	Inriktad på träningsformer för att få hjälp, vilket inte var relevant i sitt syfte.
" Identifying aggressive victims in Chinese children's peer groups."	Handlade om en grupp i Kina och vi valde att endast ha med artiklar som handlade om hur det är i Sverige.
" Exploring the Phenomenology of Whiteness in a Swedish Preschool Class."	Endast preschool, alltså för äldre åldrar än det vi undersöker.
An introduction to social constructionism.	Fanns endast delar av boken som peer-reviewed, vilket vi inte får lov att använda oss av i studien.
Autism och autismliknande tillstånd hos barn, ungdomar och vuxna.	Vi valde att exkludera diagnoser i vår studie.
Makt, kontroll och pedagogik.	Artikeln var inte granskad som peer-reviewed, vilket vi inte får lov att använda oss av i studien.
Om skolbarns olikheter, diskurser kring "särskilda behov" i skolan: med historiska jämförelsepunkter.	Undersökning för skolbarn, exkluderar mindre barn, därav irrelevant.
I problembarnens tid: Förnuftets moraliska ordning.	Artikeln var inte granskad som peer-reviewed, vilket vi inte får lov att använda oss av i studien.
"Discourse and social change"	Vi kunde inte hitta artikeln när vi tryckte på den.
Forskning inom det specialpedagogiska området: en kunskapsöversikt	Artikeln var inte granskad som peer-reviewed, vilket vi inte får lov att använda oss av i studien.
Kunskapssociologi: Hur individen skapar och formar sin sociala verklighet.	Artikeln var inte granskad som peer-reviewed, vilket vi inte får lov att använda oss av i studien.

Tabell 4. Orsak till exkludering av vetenskapliga artiklar (n=15).